

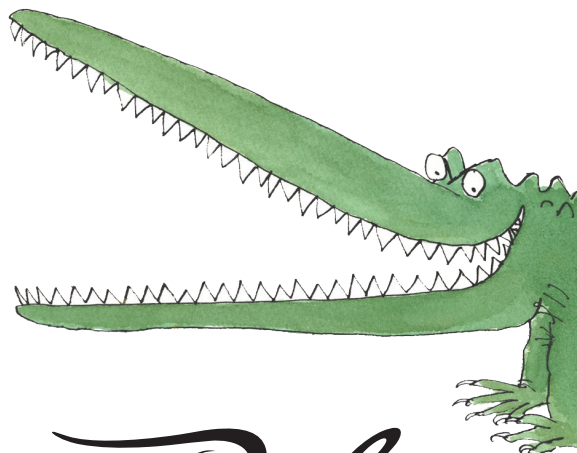
ROALD DAHL

Met tekeningen van Quentin Blake

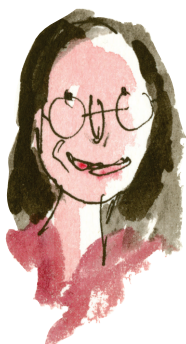

Roald Dahl Woordenboek

Van **aaien** tot **zwoevig**, een écht woordenboek
met **gewone** en **buitengebruikelijke** woorden

van Dale

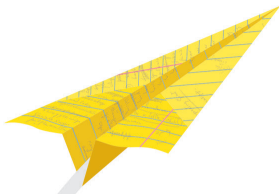

De oorspronkelijke
Engelstalige uitgave van
dit woordenboek werd
samengesteld door
SUSAN RENNIE voor
Oxford University Press.

Deze uitgave is voor het Nederlands
bewerkt door **HEIDI AALBRECHT** en
PYTER WAGENAAR voor Van Dale
Uitgevers, met dank aan de Nederlandse
vertalingen van de kinderboeken van
Roald Dahl door Huberte Vriesendorp,
Harriët Freezer en Ef Leonard voor
Uitgeverij De Fontein.

www.vandale.nl
www.vandale.be
www.roalddahl-boeken.nl

ROALD

DAHL

Woordenboek

Van **aaien** tot **zwoevig**, een écht woordenboek
met **gewone** en **buitengebruikelijke** woorden

Originele tekst van
ROALD DAHL

Tekeningen van
QUENTIN BLAKE

Samengesteld door
SUSAN RENNIE

Bewerkt door
HEIDI AALBRECHT EN PYTER WAGENAAR

van Dale

Utrecht/Antwerpen

HALLO, GELUKKIGE LEZER VAN DIT WOORDENBOEK!

Dit is niet zomaar een woordenboek. Maar je verwacht toch ook niet dat een Roald Dahl Woordenboek alledaags gewoon zal zijn, of wel? Veel woordenboeken zullen je vertellen wat een **krokodil** is of hoe je **ballon** moet spellen. Maar ze leggen niet uit wat het verschil is tussen een **gloeigoeie** en een **trollenklopper**. En ze zeggen ook niet waarvoor heksen de eieren van **knorvogels** nodig hebben of wat de vorm van een **Drocht** is (die is trouwens **ovaal**). Ook vertellen ze niet waarom een **biefsteekmug** biefsteekmug wordt genoemd. Al die dingen doet dit woordenboek wel. Soms zul je een betekenis zelfs **nerovetsrethca** moeten lezen of **dox u,z do!**

ALLEEN ECHT INTERESSANTE WOORDEN mochten in dit woordenboek staan. Dus staan alle woorden erin die Roald Dahl heeft verzonnen (en waarvoor vertaalster Huberte Vriesendorp een Nederlands woord bedacht). Bijvoorbeeld **miskwakkeld** en **zozymen**. En ook **flitspopper** en **flitswinkel**, zodat je die twee uit elkaar kunt houden. Maar dat is niet alles. Ook vind je alle namen van personen en andere schepsels die je tegenkomt in de verhalen van Roald Dahl, en woorden waaraan je hen kunt herkennen. Bijvoorbeeld: **chocolatier** (dat is iets anders dan een chocoladedier) en **baardaap**. Verder staan in dit boek woorden die een belangrijke rol spelen in Roald Dahls wereld. Je kijkt er dus vast niet gek van op dat **lift** en **perzik** erin staan, maar weet je ook waarom je **wekker** en **antivries** in dit woordenboek kunt vinden?

Tot slot: er staan ook woorden in die gewoon leuk zijn, bijvoorbeeld **aaïen**. Want net als verhalen moeten woordenboeken een goed begin hebben.

Susan Rennie
SAMENSTELLER EN LEXICOGRAAF

Heidi Aalbrecht
Pyter Wagenaar
BEWERKERS EN LEXICOGRAFEN

Hoe gebruik je dit woordenboek?

Het alfabet langs de zijkant van iedere pagina laat zien waar je bent in het woordenboek. Zoek de verdwaalde muis!

Blauwe trefwoorden zijn de woorden die Roald Dahl heeft uitgevonden en waarvoor vertaalster Huberte Vriesendorp een Nederlands woord bedacht.

In duizenden voorbeeldzinnen zie je hoe Roald Dahl de woorden in zijn verhalen en gedichten gebruikte.

SPRANKELENDE SYNONIEMEN

Probeer deze woorden te gebruiken om je eigen verhalen afwisselender te maken. Soms gaat het om **buitengebruikelijke** Roald Dahl-woorden.

LAAT JE NIET MISKWAKKELEN!

Soms klinken woorden wel hetzelfde, maar betekenen ze iets anders. Volg deze tips om niet in de war te raken.

Husselen met woorden

Roald Dahl hield ervan om met taal te spelen. Laat je inspireren om met woorden te husselen in je eigen verhalen.

ZOEK DE WOORDEN
belediging EN
onbeleefd OP!

liegebrok tot limerick

A

de liegebrok (twee liegebrokken)

De GVR noemt iemand die vaak liegt een liegebrok. *'Dan stopt ik er hier en nu mee,' zei de GVR scherp. 'Ik wenst niet uitgemaakt te worden voor liegebrok.'* – DE GVR

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

Husselen met woorden

Liegebrok is een *verhaspeling*. De GVR haalt twee woorden door elkaar die allebei 'iemand die vaak liegt' betekenen: *liegebeest* en *jokkebrok*. Bij **husseltaal** vind je meer voorbeelden van zulke verhaspelingen.

liegen (loog, heeft gelogen)

Als je liegt, zeg je met opzet iets wat niet waar is. *'Je staat weer te liegen, zoals gewoonlijk!' gilde grootmoeder. 'Jij liegt altijd.' 'Ik lieg niet, grootmoeder. Ik zweer het!'* – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

Lieveheersbeest (DE REUZENPERZIK)

Een lieveheersbeestje is een kleine vliegende kever die meestal rood is met zwarte stippen op de rug. Het Lieveheersbeest dat in de reuzenperzik woont, heeft vierhonderd kinderen. Ze wordt een vriendin van James. **SPRANKELENDE SYNONIEMEN** Je kunt ook zeggen: *lievevrouwebeestje*. In Groot-Brittannië heet deze kever *ladybird*, en dat betekent letterlijk 'damevogel'.

liever

Als je iets liever wilt dan iets anders, dan geef je daar de voorkeur aan. Je vindt het leuker. *'Dat is heel wat beter dan doedelzakken, hè, Majestein?' Het duurde een paar seconden voor de Koningin van de schrik was gekomen. 'Ik heb toch liever doedelzakken,' zei ze.* – DE GVR

LAAT JE NIET MISKWAKKELEN! *Liever* is in deze betekenis de vergrotende trap van *graag* (*graag-liever-liefst*). Maar in de zin 'Mijn kat is liever dan andere katten' is *liever* de vergrotende trap van *lief* (*lief-liever-liefst*).

de lift (twee liften)

Een lift is een hokje dat mensen naar een andere verdieping van een gebouw brengt. Of, zoals met de grote glazen lift, naar de ruimte. *Meneer Wonka (...) drukte op een bruin knopje. De lift sidderde en toen, met een angstaanjagend gesuis, schoot hij recht omhoog als een raket.* – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

liggen (lag, heeft gelegen)

Als je ligt, is je lichaam helemaal op de grond, op een bank of op een bed. Je ligt op je rug, je zij of je buik. *De vier oudjes lagen stilletjes tegen elkaar aan in hun bed en probeerden de kou uit hun botten te verdrijven.* – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

lijken (leek, heeft geleken)

Op iets of iemand lijken betekent: er net zo uitziet als dat ding of die persoon. *De Reuzenkrokodil (...) ging over het stuk hout heen liggen en vouwde zijn poten onder zich, zodat hij precies op een wip leek.* – DE REUZENKROKODIL

de lijm

Lijm is een kleverige stof. Je kunt er dingen mee aan elkaar plakken. Meneer Griezeld gebruik lijm om vogels te vangen voor zijn vogelpastei.

De lijm die hij gebruikte heette Muurvast en was kleverige dan welke lijm ter wereld ook. Daarmee smeerde hij de bovenkant van alle takken in. – DE GRIEZELS

lijmen (lijmde, heeft gelijmd)

Als je iets lijmt, plak je dingen aan elkaar met lijm.

likkebaarden (likkebaardde, heeft gelikkebaard)

Als je likkebaardt, verheug je je op iets lekkers. *'Dan kan ik beter zien wat je doet,' zei Wolf, terwijl hij naar haar stuurde, en watertandde en likkebaardde.* – GRUWELIJKE RIJMEN

lijken (likte, heeft gelikt)

Als je likt, ga je met je tong langs iets. Je likt bijvoorbeeld aan een ijsje. Of aan een zuurtjesboot. *'Hé, jij daar! Joris Teevee!' schreeuwde meneer Wonka. 'Lijkt alsblijft niet met je tong aan mijn boot. Daar wordt-ie maar kleverige van!'* – SJAKIE EN DE CHOCOLADE-FABRIEK

de limerick (twee limericks)

Er was eens een stadje in Ierland
De naam vind je echter niet hier, want
Een slimmerik weet
Allang hoe het heet
Die lacht en verklapt het aan niemand
(Dit is een limerick, voor het geval je dat nog niet had geraden.)

'Nou, Matilda, ik zou graag een van die limericks horen die je zegt dat je hebt gemaakt. Kun je je er nog een van herinneren?' – MATILDA

Husselen met woorden

Je kunt een *vergelijking* maken om te zeggen dat iets of iemand op iets anders lijkt. Roald Dahl gebruikt vaak vergelijkingen in zijn verhalen en gedichten. De onderrok van mevrouw Griezeld, bijvoorbeeld, *waaierde uit als een parachute*. En Joris' grootmoeder heeft *een mondje dat zo verfrommeld is als een hondentongje*. Kijk bij **gek** en **graf** voor andere voorbeelden.

RINKELEND RIJM

Deze woorden kunnen je helpen zelf gedichten of liedjes te maken. Of limericks, net als Matilda.

Het eerste en het laatste woord van iedere pagina staan bovenaan. Als het woord dat je zoekt hiertussen staat, ben je op de goede pagina!

liniaal tot loer

de **liniaal** (ook: *het* liniaal; twee linialen)

Een liniaal is een smal en plat stuk hout, plastic of metaal, met cijfertjes. Je kunt ermee meten, en langs de liniaal rechte lijnen trekken.

De scheiding in zijn haar was een witte lijn die kaarsrecht midden over zijn schedel liep, zo recht dat hij alleen maar met een liniaal gemaakt kon zijn. – BOY

RINKELEND RIJM Maak eens een rechthoekig gedicht met *horizontaal* of *verticaal*.

WIST JE DAT? *Liniaal* komt van een Latijns woord dat 'lijn' betekent.

de **lip** (twee lippen)

Je lippen zijn de twee dikke randen rond je mond. Als je je lippen *aflikt*, kijk je ernaar uit om iets lekkers te eten.

'Een grote, dikke oorwurm smaakt prima,' zei grootmoe en likte haar lippen af. – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

de **lipplikker** (twee lipplikers)

Een lipplikker is een exotisch snoepje uit het land van de middernachtzon. Het is zo lekker dat je je lippen erbij *aflikt*. Je kunt lipplikers kopen in de Zoete Inval.

Er waren (...) buikbabbelaars en gobwangels van de Fiji Eilanden en lipplikers en pluchenuche uit het land van de middernachtzon. – DE GIRAFFE, DE PELI EN IK

ZOEK HET OP! Andere voorbeelden van snoepgoed om van te waterlanden zijn **gumglotters** en **reuzenwangdoedels**.

de **liter** (twee liters)

Een liter is een maat om vloeistoffen te meten. Een liter is net zoveel vloeistof als er in een normaal pak melk gaat.

Deze dingen deed hij erbij: een kwart liter motorolie – om grootmoe's motorje gesmeerd te laten lopen. Wat antivries – zodat haar water 's winters niet zou bevriezen. – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

Zet *-land* achter een woord om nieuwe landen te verzinnen: de *lijmfabriek* van Griezeland.

lobbessig

Een lobbessige reus is warm en vriendelijk. Hij zal je niet opeten.

Ik is aardige en lobbessige reus! Ik is de enige aardige en lobbessige reus in Reuzenland. Ik is de GROTE VRIENDELIJKE REUS. – DE GVR

WIST JE DAT? Bij *lobbessig* dacht de GVR misschien aan *lobbes*. Dat is een grote, goedaardige hond, of een goedge man.

het **loeder** (twee loeders)

Een loeder is een vals en gemeen mens of dier. Aardige ouders noemen hun kind geen loeder, maar de vervelende vader van Matilda doet dat wel.

'Je bent maar een stom klein loeder en je hebt geen flauw idee waar je over praat.' – MATILDA

SPRANKELENDE SYNONIEMEN Je kunt ook zeggen: *kreng* of *secret*.

loeien (loeide, heeft geloeid)

Een koe die loeit, maakt een geluid dat klinkt als 'boe'. Een reus die loeit, maakt heel harde geluiden met 'oe' erin.

'Redt onze zielenpoten!' brulde de Vleeslapeter. (...)

Loeiend als een misthoorn zakte hij op de grond neer en greep met twee handen zijn enkel beet. – DE GVR

Loempaland (Sjakkie en de Chocoladefabriek)

Loempaland is de plek waar de Oempa-Loempa's vandaan komen. Het land is bedekt met dichte bossen die vol zitten met gevaarlijke dieren, zoals **duveldotters** en **hoornsnoskonkels**.

de **loer**

Op de loer liggen betekent: je verstopten en wachten tot er een kans is om een dier of een **mensbaksel** te vangen of te doden.

Hij naderde een boerderij altijd met de wind in zijn gezicht, en dat betekende dat als er soms iemand verderop in de schaduw op de loer lag, de wind al van verre de geur van die man naar de neus van Meneer Vos voerde.

– DE FANTASTISCHE MENEER VOS

a
b
c
d
e
f
g
h
i
j
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z

NIET VERGETEN! Dit is een **buitengebruikelijk** woordenboek. Je vindt hierin alleen woorden die voorkomen in de verhalen en gedichten van Roald Dahl.

WIST JE DAT?

Kom meer te weten over de geschiedenis van woorden en hoe veel van de Roald Dahl-woorden zijn ontstaan.

NOOIT EEN SAAI WOORD!

Zoek echt interessante woorden op, bijvoorbeeld bij **goed**, **slecht** of **lachen**, zodat je verhalen **wegsjeesteren** als een reus.

ZOEK HET OP!

Ben je op zoek naar namen van reuzen of woorden waar geluid in zit? Die vind je hier.

VOETNOTEN VERTELLEN JE DINGEN DIE ZELFS GROTE MENSEN NIET WETEN!

de GVR koffie in en zette de enorme schotel voor hem neer.

– DE GVR

ZOEK HET OP! Wat bewaar je eigenlijk als je je evenwicht bewaart?

de **balans** (twee balansen)

Een balans is een ouderwetse weegschaal met twee schalen die je in evenwicht brengt met gewichten.

De enorme perzik (...) was als de schaal van een balans in wankel evenwicht. Een klein duwtje en hij zou omhoog- dan wel omlaaggaan. – DE REUZENPERZIK

het **balkon** (twee balkons)

Een balkon is een uitbouw aan een bovenverdieping van een gebouw, met een hek erom. Mensen kunnen erop staan of zitten, en schildpadden kunnen erop knabbelen en slapen.

Rudi was al jaren bij mevrouw Zilver en hij woonde zomer en winter op haar balkon. – IEORG IDUR

ballen (balde, heeft gebald)

Als je je vuisten balt, maak je vuisten van je handen.

'Hela!' riep hij en greep mijn linkerpols beet. 'Wat is er met je gebeurd?' 'Niks,' zei ik en balde mijn vuist. – DAANTJE, DE WERELDKAMPIOEN

de **ballenwijn**

Ballenwijn is drank die is gemaakt van vloeibare wijnballen, uitgevonden door meneer Wonka. Normaal is een wijnbal rond snoepgoed met een zoetzure smaak. De bal is te groot om in je mond te stoppen, daarom moet je eraan likken, net zoals aan een ijsje.

Door de dichte deur heen konden ze gelach en brokstukken van gezang horen. 'Ze zijn zo dronken als kanonnen,' zei meneer Wonka. 'Ze drinken ballenwijn en bonenrum.' – SJAKIE EN DE CHOCOLAFABRIEK

WIST JE DAT? Een wijnbal heeft niets met wijn te maken. Het snoepgoed heet zo, omdat het de kleur van rode wijn heeft. Maar in de ballenwijn van meneer Wonka zit wel wijn, want als je het drinkt, word je zo dronken als een kanon.

de **ballon** (twee ballonnen of ballons)

Een ballon is een gekleurd zakje van rubber dat je kunt opblazen. De meeste mensen gebruiken ballonnen om iets te versieren. Maar meneer Griezels gebruikt ze om zijn vrouw weg te laten vliegen, in de hoop dat hij haar nooit meer zal zien.

'Wat een enig gezicht,' zei hij tegen zichzelf. 'Zo vrolijk, al die ballonnen in de lucht! En wat een buitenkansje voor mij! Eindelijk is dat ouwe kreng voorgoed opgehoepeld.' – DE GRIEZELS

bang

1 Als je bang bent, dan vind je iets eng, zoals de **Bottenkraker** of een **trollenklopende** nachtmerrie, of misschien een kolossaal schoolhoofd of een Monsterlijke Drocht.

Ze probeerden (...) die enorm woedende Monsterlijke Drocht met het parse achterste kwijt te raken. Meneer

Wonka was er niet bang voor, maar opoe Jakoba was als de dood. – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

2 Je zegt *ik ben bang dat ...* als je bedoelt dat het je spijt. *'Ik ... ik ... ik ben bang dat het toch geen goeie oplossing is,' mompelde James hoofdschuddend. 'Het spijt me ontzettend.'* – DE REUZENPERZIK

bang

Gebruik deze vreeswekkende formuleringen eens in jouw verhalen om te beschrijven wat er gebeurt als mensen bang zijn.

IEMAND DIE BANG IS, KAN: versteend of verlamd zijn van angst, het in zijn broek doen, peentjes zweten, trillen als een juffershondje of als een blad in de wind, zich een hoedje schrikken, in de piepzak of in de rats zitten, aan de grond vastgenageld staan, de bibberaties krijgen, als de dood zijn voor iets of iemand of 'm knijpen.

'Als je ook maar het flauwste idee had gehad wat dat voor ijselijke griezels waren, was het bloed in je aderen gestold. Je zou versteend van angst aan de grond vastgenageld hebben gestaan.' – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

Sofie, die in haar nachtpon gehurkt op de vloer van de grot zat, (...) trilde als een blad in de wind en een ijskoude vinger gleed langs haar ruggengraat. – DE GVR

IETS WAT JE BANG MAAKT, KAN JE: het bloed in de aderen doen stollen of bevroren, de haren te berge doen rijzen, de stuipen op het lijf jagen of knikkende knieën bezorgen.

Kleine Heintje keek vlug over zijn schouder. En wat hij daar in de verte zag deed het bloed in zijn aderen bevroren tot ijspegels. – DE MINPINS

het behangselpapier

Behangselpapier is papier om de muur mee te beplakken. Willie Wonka maakt aflikbaar behangselpapier dat smaakt naar fruit.

'Heerlijk spul, aflikbaar behangselpapier,' riep meneer Wonka voorthollend, 'er staan plaatjes van vruchten op: bananen, appels, sinaasappels, druiven, ananassen, aardbeien, aalbessen en bosbessen en bizzebessen ...'

– SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

behoedzaam

Als je behoedzaam bent, let je heel goed op, omdat er gevaar dreigt.

De jongen (...) keek naar het Hoofd met een bijzonder behoedzame blik en beetje bij beetje schuifelde hij steeds verder en verder van haar af. – MATILDA

behoorlijk

Behoorlijk is: nogal. Dat betekent: vrij veel of vrij erg. *Zelfs in de ogen van meneer Hoppe, die over de rand van zijn balkon tuurde, zag schildpad nummer 8 er behoorlijk groot uit.* – IEORG IDUR

behelpzaam

Iemand die behulpzaam is, helpt graag anderen. *Ze schenen buitengewoon aardig en behulpzaam, ondanks al hun geschreeuw en de ruzie die ze met elkaar maakten.* – DE REUZENPERZIK

de bel

Een bel is een bolletje lucht in een vloeistof, bijvoorbeeld koolzuur in priklimonade. Normaal gaan belletjes omhoog, maar niet in **fropskottel**. Daarin zakken ze juist naar beneden, waardoor je moet **flitspoppen** in plaats van boeren.

De belletjes gingen niet naar boven om aan de oppervlakte uit elkaar te spatten, maar schoten omlaag en spatten op de bodem uiteen. – DE GVR

belachebek

Met belachebek bedoelt de GVR belachelijk. Hij zegt soms ook **placheluk**.

'Belachebek!' zei de GVR. 'Als iedereen flitspoppers laat, waarom magt je er dan niet over praten?' – DE GVR

LAAT JE NIET MISKWAKKELEN! *Belachebek heeft niets met een lachebek te maken, 'iemand die veel lacht'. Maar als een lachebek iets belachebeks zou doen, dan zou hij of zij wel verlegen lachen en een belachebekke lachebek worden.*

belachelijk

Als je iets belachelijk vindt, vind je het heel raar of stom. *De kip zag er volslagen belachelijk uit met die lange, lange poten en dat normale kleine kippenlijfje daar ver in de hoogte. Het leek een kip op stelten.* – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

belangrijk

1 Als iets belangrijk is, moet je er goed op letten. Het kan allerlei gevolgen hebben. *Maar je moet weten dat het belangrijkste deel van meneer Hoppes plan was, ervoor te zorgen dat de nieuwe*

schildpad wel groter was dan Rudi, maar niet meer dan een heel klein beetje groter. – IEORG IDUR

2 Als iemand belangrijk is, dan heeft hij of zij iets te zeggen in de grotmensenwereld.

Achter de limousine van de burgemeester kwamen er nog een stuk of twintig, waarin alle belangrijke mensen van de stad zaten. – DE REUZENPERZIK

beledigen

(beledigde, heeft beledigd) Als je iemand beledigt, zeg je iets gemeens of onaardigs waardoor die persoon boos wordt of geïrriteerd raakt.

'Waarom zit je me zo te beledigen? Ik scheld jou toch ook niet uit? Waarom noem je mij een muis?' – DE HEKSEN

WIST JE DAT? *Beledigen* komt van een Duits woord dat 'iemand verdrietig maken' betekent.

de belediging

(twee beledigingen) Een belediging is iets waarmee je iemand beledigt.

Husselen met woorden

De personages van Roald Dahl beledigen elkaar voortdurend. Vooral grootmoeders zijn er goed in, maar die hebben dan ook lang de tijd gehad om te oefenen. Zo noemt de grootmoeder van Joris hem een *egoïstisch mormel* en grootmoeder Willemina vindt Willie Wonka een *misselijke makreel*. Juffrouw Bulstronk gebruikt veel grove beledigingen, zoals:

*hersenloos stuk onkruid!
holhoofdige hamster!
miezerige mossel!
onnozele snottebel!
stomme, slijmerige slak!*

Ook reuzen strooien graag met beledigingen (dus net als met rotsblokken). De onvriendelijke reuzen noemen de GVR bijvoorbeeld:

*dwergelijk klein dreumesje!
petieterig klein peutertje!
scharrig klein minkeltje!
gruttige kleine garnaal!
schriel klein sprietje!*

Kijk bij **onbeleefd** voor andere onbeleefde woorden die reuzen gebruiken.

beleefd

Als je beleefd bent, gedraag je je netjes. Je zorgt dat andere mensen zich niet aan je storen.

'Wat is die Rat toch een onbeschofte vlerk.' 'Hij heeft totaal geen manieren,' zei Das. 'Geen enkele rat heeft manieren. Ik ben nog nooit een beleefde rat tegengekomen.' – DE FANTASTISCHE MENEER VOS

belegen

Iets wat belegen is, heeft een tijd gelegen om rijp te worden. Bij belegen kaas hoort dat, maar een belegen sardientje is niet lekker, want vis bederft als je die te lang laat liggen.

Waarom is een anagram een *moe mengsel*? Dat ontdek je bij **anagram**.

goed (beter, best)

iets wat goed is, is aangenaam, lekker of plezierig. Iemand die goed is, is vriendelijk en heeft het beste met je voor. Probeer de volgende woorden te gebruiken voor goede dingen, mensen en reuzen, zodat je jouw verhalen ook **fantabuleus** maakt.

EEN GOEDE PERSOON OF EEN GOEDE REUS IS: aardig, betrouwbaar, deugdzaam, edel, eerlijk, fatsoenlijk, goedhartig, **lobbessig**, nobel, rechtschape, vriendelijk.

- Tegenovergesteld zijn: **afstuitend**, boosaardig, gemeen, kwaadaardig, naar, oneerlijk, onfatsoenlijk, slecht, vals.
- 'Ik is aardige en lobbessige reus! Ik is de enige aardige en lobbessige reus in Reuzenland. Ik is de GROTE VRIENDELIJKE REUS.'* – DE GVR
- ZOEK HET OP!** Echt **lobbessige** personages zijn bijvoorbeeld grootvader Jakob en juffrouw Engel, en echt **afstuitende** personages zijn de Opperheks en de Griezels (maar er zijn er nog veel meer).

EEN GOEDE ERVARING OF EEN GOEDE DROOM IS: aangenaam, fijn, plezierig, prettig, verrukkelijk, welgevallig.

MAAR ALS HET ECHT GOED IS, DAN IS HET: **fantabuleus**, **fantastelijk**, fantastisch, heerlijk, **luxeflux**, prachtig, **puikfijn**, schitterend, subliem, **supermachtig**, **toffisch**, voortreffelijk.

- De goede dromen die de GVR vangt zijn **gloeigoeien** en **gnifgnuivers**, en de beste, **superschitterendste** zijn **gouden pronksjuwelen**.

'Wat fantastelijk!' riep de GVR nog steeds stralend.
'Wat hartstikke toffisch! Wat supermachtig! Ik gaat er gewoon van stottotteren.' – DE GVR

IETS WAT GOED SMAAKT OF RUIKT IS: heerlijk, lekker, smakelijk, **smiksmak**, **verrukkelekukkelijk**, **zwijmelig**

- Tegenovergesteld zijn: **akkiebakkie**, goor, **rotterig**, **smeergoor**, smerig, vies, walgelijk.

'Alle mensbaksels is anders en anders. Sommigen is verrukkelekukkelijk en anderen is akkiebakkie.' – DE GVR

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

goedkoop

Iets is goedkoop als het niet veel geld kost. Goedkoop is dus niet duur.

Mijn moeder, niet op haar mondje gevallen,/ zei: 'U vergist zich vast in de getallen./ Dat is veel te duur voor zo'n klein karwei./ 'Welnee. Het is eerder goedkoop,' zei hij. – ROTBEESTEN

de golf (twee golven)

1 Een golf is een massa water die hoger is dan de rest en die beweegt over de zee, een rivier, een meer of een zwembad.

Overall om hen heen strekte zich de onmetelijke, donkere oceaan uit, diep en begerig. Kleine golfjes kabbelden tegen de zijkanten van de perzik. – DE REUZENPERZIK

2 Als een geur zich als een golf verspreidt, is de geur dan weer sterk, dan weer minder sterk.

De geur die een heks gek maakt, zit in je eigen huid. Het komt in golven uit je huid. – DE HEKSEN

de gomkwispel (twee gomkwispels)

De gomkwispel is een van de exotische snoepjes die je kunt kopen in de Zoete Inval.

Er waren gomkwispels en flitswinkels uit China, schuimgruizels en spitszizzels uit Afrika, buikbabbelaars en gobwangels van de Fiji Eilanden. – DE GIRAFFE, DE PELI EN IK

gooien (gooide, heeft gegooid)

Als je iets gooit, laat je het met een vaart uit je handen gaan.

'Dat smaakt naar trokledder en zwijnsmurrie!' Met die woorden gooide hij de snoskommer omlaag naar de reuzen. 'Daar heeft jullie je avondeten!' schreeuwde hij. – DE GVR

goor

Goor is: heel vies. Een gore persoon (of krokodil), is vals en onbetrouwbaar.

'O jij gulzige, gore griezel!' schreeuwde Humpie-Rumpie. 'Ik hoop dat ze je pakken, in de pan hakken en krokodillen-soep van je koken!' – DE REUZENKROKODIL

het gordeldier (twee gordeldieren)

Een gordeldier is een zoogdier met een pantser van schubben.

En op mijn verjaardag vraag ik steeds zoals je wel begrijpt/ hete noedels, gemaakt van poedels, belegen/ of goed gerijpt,/ en de nier van een gordeldier. – DE REUZENPERZIK

RINKLEND RIJM Probeer eens een rijmpje te maken met briefpapier en populier.

SPRANKELENDE SYNONIEMEN Andere woorden voor gordeldier zijn **armadillo** en **pantserdier**.

het gordijn (twee gordijnen)

Een gordijn is een lap stof die je voor een raam hangt. De GVR schuift zijn **droomblazer** door de kier tussen de gordijnen.

De GVR legde een vinger tegen zijn lippen. Hij stak zijn hand door het open raam en schoof de gordijnen een klein eindje open. – DE GVR

gorgelend

Gorgelend is hetzelfde als borrelend.

En aldoor kwam het water bulderend omlaag (...) stormend en striemend en gorgelend en gietend en het stroomde maar, het stroomde maar. – DE REUZENPERZIK

het goud

Goud is een duur metaal. Goud is glanzend geel.

Daarboven hoog tussen het hout/ is elk blad van zuiver goud!/ En heus, hij had gelijk, waarachtig,/ wat glinsterde daarboven prachtig. – GRUWELIJKE RIJMEN

gouden

1 Gouden is: van goud gemaakt of met de kleur van goud.

Als een fabelachtige, gouden ballon (...) kwam de reuzenperzik druipend uit het water omhoog en begon zich in de lucht te verheffen. – DE REUZENPERZIK

2 Gouden is: prachtig en heel goed.

het gouden pronksjuweel (twee gouden pronksjuwelen)

Een pronksjuweel is een heel fijne droom, en een gouden pronksjuweel is de allerfijnste droom die je maar kunt hebben. Het tegenovergestelde is een **trollenklopper**.

'Het is een gouden pronksjuweeltje! (...) Zo een vangt ik er niet alle dagen.' – DE GVR

Gouden Toegangskart (SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK)

Er zijn slechts vijf Gouden Toegangskarten gedrukt op gouden wikkels die verstopt zijn onder de gewone verpakking van gewone chocoladerepen. Elk kind dat een van de vijf Gouden Toegangskarten vindt, krijgt een rondleiding door de chocoladefabriek van Willie Wonka.

de graafmachine (twee graafmachines)

Een graafmachine is een rijdende machine met aan de voorkant een grote beweegbare bak om mee te graven.

Algauw kwamen er twee enorme graafmachines op rupsbanden het bos in geronkt, ze hadden grote mechanische schoppen aan de voorkant. Biet bestuurde de ene en Bits de andere. – DE FANTASTISCHE MENEER VOS

SPRANKELENDE SYNONIEMEN Een ander woord is **shovel** (je zegt: **sjoovel**).

graag (liever, liefst)

Als je iets graag wilt, vind je het leuk als dat gebeurt.

Alle kinderen (...) wilden zo graag naar binnen, dat hun ouders hen stevig vast moesten houden, anders waren ze over de hekken geklommen. – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

graaïen (graaide, heeft gegraaïd)

Als je graait, probeer je wild of haastig iets te pakken.

De Vleeslapeter (...) graaide een soldaat van de grond. 'Vandaag zalt ik eens lekker vroeg eten!' schreeuwde hij. – DE GVR

het **graan**

Graan, dat zijn korrels van koren, bijvoorbeeld van gerst, haver, rogge of tarwe.

De fazanten (...) worden bewaakt door boswachters en twee keer per dag gevoederd met het beste graan, tot ze zo vet zijn, dat ze bijna niet meer kunnen vliegen. – DAANTJE, DE WERELDKAMPIOEN

het **graf** (twee graven)

Een graf is een plek waar een dood mens of dood dier ligt begraven.

Op de speelplaats waar het tot dan toe vol gekriool en geschreeuw van spelende kinderen was geweest, werd het ineens zo stil als het graf. – MATILDA

Husselen met woorden

Als je zegt *zo stil als het graf*, maak je een **vergelijking**. In de verhalen van Roald Dahl vind je heel veel vergelijkingen. Een oor van de GVR is bijvoorbeeld *zo dik als het wiel van een vrachtauto*. En een heks is *zo kaal als een hardgekookt ei*. Kijk bij **gek** en **grijnzen** voor andere voorbeelden.

het **gram** (ook: de gram; twee grammen)

Een gram is een maat om uit te drukken hoeveel iets weegt. Eén ons is hetzelfde als honderd gram.

Het was niet moeilijk voor meneer Hoppe (...) de goede schildpad te vinden. Hij wilde er een hebben die op zijn keukenweegschaal precies 575 gram woog. – IEORG IDUR

de **grammatica** (twee grammatica's)

Grammatica, dat zijn de regels van een taal. Die regels vertellen ons hoe we goede zinnen schrijven en zeggen.

De GVR kent de grammatica niet zo goed doordat er geen scholen zijn in Reuzenland. Hij zegt bijvoorbeeld *Mensbaksels* heeft twee benen in plaats van *Mensbaksels* hebben twee benen.

de **grap** (twee grappen)

1 Een grap is iets wat je zegt of doet om anderen aan het lachen te maken.

Oempa-Loempa's zijn gek op grappen (en plagerijtjes).

Ze zijn dol op muziek en op dansen. (...) Ik moet jullie echter wel waarschuwen dat ze nogal ondeugend zijn. Ze houden van grapjes. – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

2 Iemand die *grappen maakt*, zegt dingen om anderen aan het lachen te maken.

'Wurmen en slakken en kakkerlakken. Jij weet gewoon niet wat goed voor je is.' 'U maakt toch zeker een grapje, grootmoe.' 'Ik maak nooit grapjes,' zei ze. – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

grappig

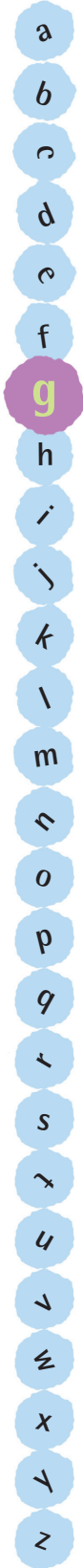
iets is grappig als je erom moet lachen.

'Wat is er zo grappig?' vroeg Violet Beauderest. 'O, let er niet op,' riep meneer Wonka. 'Zij lachen altijd. Ze denken dat alles een kolossale grap is.' – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

het **gras**

Gras, dat zijn groene plantjes met smalle blaadjes, die de grond bedekken. Gras vind je in tuinen en weilanden. Willie Wonka is de uitvinder van eetbaar gras dat naar pepermunt smaakt.

'Dat gras waar jullie nu op staan, (...) is gemaakt van een nieuw soort zachte suiker met pepermuntsmaak, die ik zojuist heb uitgevonden.' – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

WIST JE DAT? *Griezeleng* is een mengsel van *griezelig* en *eng*.

griezelig

Griezelig is: zo eng, dat je ervan moet rillen. De GVR zegt **griezelijk**.

De heksen snakten naar adem. Hun monden vielen open. Ze draaiden zich met griezelige glimlachjes van opwinding naar elkaar toe. – DE HEKSEN

Husselen met woorden

Als je woorden achter elkaar zet die met dezelfde klank beginnen, zoals *griezelige glimlachjes*, heet dat **alliteratie**. Roald Dahl hield veel van alliteraties. Dat zie je ook aan de namen van de personages in zijn verhalen en gedichten, zoals *Bram Bokkenpoot*, *Willie Wonka* en de drie gemene boeren *Biet*, *Bolus* en *Bits*.

griezelijk

Met griezelijk bedoelt de GVR griezelig.

Dit is een enge, woeste, griezelijke nachtmerrie. Kijkt maar eens hoe hij zich tegen het glas plettert!
– DE GVR

grijnzen

(grijnsde, heeft gegrijnsd)
Als je grijnst, trek je je gezicht in een lach. Je grijnst, omdat je iemand in stilte uitlacht. Of omdat je tevreden bent.

De Reuzenkrokodil grijnsde opnieuw en zijn verschrikkelijk scherpe tanden flonkerden als messen in de zon.
– DE REUZENKROKODIL

ZOEK HET OP! Kijk bij **lachen** voor andere manieren waarop mensen en reuzen lachen.

Husselen met woorden

Als je zegt dat iemand (of een krokodil) tanden heeft die *als messen flonkeren in de zon*, dan gebruik je een **vergelijking**. Roald Dahl maakt vaak vergelijkingen in zijn verhalen en gedichten. Kijk bij **gek** en **graf** voor andere voorbeelden.

grijpen

(greep, heeft gegrepen)
Als je iets grijpt, steek je je hand uit om het te pakken. *'Sjachie!' riep meneer Wonka en greep zijn hand. 'Wat zouden we doen zonder jou? Jij bent een genie!'* – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

grijs

Grijs is de kleur van wolken op een regenachtige dag. Het gras in Dromenland is asgrijs en de handschoenen van meneer Wonka zijn parelgrijs. *Op de grond groeide wel een soort gras, maar het was niet groen. Het was asgrijs.* – DE GVR

grijselijk

Grijselijk is: heel angstaanjagend. *'Ja, natuurlijk zit er iets daarbinnen,' zei de GVR. 'Daar ziet jij de grijselijke trollenklopper.'* – DE GVR

grillen

(grilde, heeft gegrild)
Als je iets (of een grootmoeder) grilt, rooster je het op of in een grill.

'Ik wil geen Min zijn,' kwaakte grootmoeder Willemina, 'als ik weer naar dat rottige Minland moet, zullen de gloeders me grillen.' – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

RINKELEND RIJM Rijm eens met *billen* (en vergeet de blaren dan niet).

grimmig

Grimmig is: boos en onvriendelijk. *Meneer Coombes keek grimmig. Op zijn hamroze gezicht lag die gevaarlijke frons die alleen verscheen wanneer hij ontzettend kwaad was.* – BOY

grinniken

(grinnikte, heeft gegrinnikt)
Als je grinnikt, lach je zachtjes. *Sjakie Klink begon zo te grinniken en te hikken dat hij bijna van het pad af reed.* – DAANTJE, DE WERELDKAMPIOEN

WIST JE DAT? *Grinniken* begint met *gr-*, en nogal wat werkwoorden die met *gr-* beginnen, betekenden vroeger 'je gezicht een andere uitdrukking geven'. Bijvoorbeeld: *grienen* ('hуilen'), *grijnzen* ('een beetje vals lachen') en *grimassen* ('rare gezichten trekken').

ZOEK HET OP! Kijk bij **lachen** voor andere manieren waarop mensen en reuzen lachen.

grissen

(griste, heeft gegrist)
Als je iets ergens uit grist, pak je het snel weg en haal je het naar je toe.

'Alles is hier altijd van Joris!' schreeuwde grootmoe. (...) Ze griste het kopje uit de hand van kleine Joris en nam het mee. – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

de grobbelkwark

(twee **grobbelkwarken**)
Een grobbelkwark is een dier dat op de hei leeft. Heksen jagen erop, omdat ze zijn lange snuit nodig hebben voor hun Formule 86 Muizenmaker-Tijdrank.

'We zullen de lubbersnaak harpoeneren, een val zetten voor de krabbenkrijper, een grobbelkward schieten en de katspringer in zijn hol uitgraven.' – DE HEKSEN

ZOEK HET OP! Andere schepsels waar heksen op jagen zijn de **krabbenkrijper** en de **lubbersnaak**.

de **grobbepep** (twee **grobbepepen**)

Een grobbepep is een afschrikwekkende plek waar je **slobbers** vindt.

'Sopend in de sloeriblubber/ Moddrend in de grobbepep/ Glettren in het schimmerig spookuur/ Al de slobbers naar hun hol.' – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIJT

groen

Groen is de kleur van gras en de naalden aan een naaldboom. En van Willie Wonka's broek, **pepermunt-jujubes** en natuurlijk de Ouwe-Groene-Sprinkhaan.

Dan nog al die fantastische lekkere dingen van de grote Wonka-fabriek zelf, bijvoorbeeld (...) pepermuntjubes, die de buurjongen een maandlang groene tanden bezorgen. – DE GIRAFFE, DE PELI EN IK

de **groenste** (twee **groenstes** of **groensten**)

Met groenste bedoelen reuzen groente.

'Groenste is heel goed voor je,' ging hij verder. 'Het is niet gezondig altijd maar vlezige dingen te eten.' – DE GVR

de **groente** (twee groentes of groenten)

Een groente is een plant die je kunt eten. Sla, witlof, bloemkool en **snoskommers** zijn groenten.

'Hoor eens,' zei Sofie, 'we hoeven helemaal geen snoskommers te eten. Op het land rond ons dorp groeien allerlei heerlijke groenten, zoals bloemkool en worteltjes.' – DE GVR

de **groep** (twee groepen)

1 Een groep, dat zijn mensen, dieren, planten of dingen die bij elkaar horen.

Sierlijke bomen en struiken groeiden langs de oevers: treurwilgen en elzen en groepen hoge rododendrons met roze, rode en gele bloemen. – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

2 Een groep is een klas van een basisschool.

groeten (groette, heeft gegroet)

Als je groet, zeg je iets of maak je een gebaar om iemand gedag te zeggen.

'Hallo, hoe gaat het, goedemorgen!'/ Het glibbert verder zonder zorgen,/ En een eindje verderop/ Groet haar een rotte vissenkop. – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

het **grofloeder** (twee **grofloeders**)

Een grofloeder is hetzelfde als een **schrikbibber**.

'Een droom waarin jij kleine kinnertjes ziet opgegeten worden, is wel de allergriezelijkste trollenklopdroom die je kunt krijgen (...) Het is een gruwzame grofloeder.' – DE GVR

grommen (gromde, heeft gegromd)

Een dier dat gromt, maakt een laag, brommend geluid. *Een klein hondje verscheen tussen de benen van juffrouw Teerkes en begon te grommen.* – DE DOMINEE VAN DREUTELLEN

WIST JE DAT? **Grommen** is een **onomatopee**: een woord dat beschrijft hoe een geluid klinkt. Kijk bij **glissen** voor meer hierover.

de **grond**

Grond is: aarde. Er kunnen bomen en planten in groeien. En vossen kunnen erin wonen.

Een ruime eetzaal was in de grond uitgegraven en daar middenin zaten, rond een enorme tafel, niet minder dan negenentwintig dieren. – DE FANTASTISCHE MENEER VOS

grondig

Als je iets grondig doet, doe je het heel goed. En als je iets grondig verprutst, verpruts je het heel erg.

'Dit keer heb je de zaak wel heel grondig verprutst, hè?' zei mevrouw Stevens. – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIJT

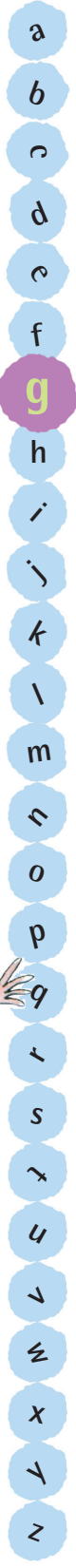
groot

Groot is: niet klein. Iets wat groot is, is lang of breed of hoog. De volgende woorden kun je gebruiken om iets te omschrijven wat **GIGANTISCH GROOT** is.

IETS WAT GROOT IS, IS BIJVOORBEELD: aanzienlijk, **allemachtelijk**, enorm, fiks, flink, **flipfloppig**, fors, giga, gigantisch, **kolossalig**, mega, reusachtig.

• Tegenovergesteld zijn: **meizerig**, miniem, nietig. *'Hoeveel jongens en meisjes zullen ze vannacht opeten?' 'Heel wat,' zei de GVR. 'Alleen de Vleeslapeterreus al heeft een allemachtelijke kanjer van een eetlust.'* – DE GVR

EEN GROOT MENS OF EEN GROOT SCHEPSEL (ZOALS EEN REUS) IS ONDER MEER: ferm, formidabel, gedrochtelijk, kloek, log, massief, monsterlijk, potig, struis. *Toen zag Sofie ze. In het maanlicht zag zij alle negen monsterlijke, halfnaakte woestelingen door het landschap denderen.* – DE GVR

de **grootmoeder** (twee grootmoeders)
Je grootmoeder is de moeder van jouw vader of moeder. Grootmoeders zijn meestal lief, maar niet de grootmoeder van Joris Krakeel, want zij is een slechtge-humeurd loeder.

Joris ging aan de keukentafel zitten. Hij beefde een beetje. O wat haatte hij grootmoe! Hij haatte haar echt, dat akelige, hekserige ouwe wijf. – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

SPRANKELENDE SYNONIEMEN Afhankelijk van de streek waar je woont, kun je bijvoorbeeld ook zeggen: *beppe, bomma, grootmoe, oma* of *opoe*.

Grootmoeder Jakoba (SJAKIE EN DE CHOCOLADE-FABRIEK & SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT)
Grootmoeder Jakoba is een van Sjakies grootouders die aan het bed gekluisterd zijn. Ze is getrouwd met grootvader Jakob en is de moeder van meneer Stevens.

Grootmoeder Willemina (SJAKIE EN DE CHOCOLADE-FABRIEK & SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT)
Grootmoeder Willemina is een van Sjakies grootouders die aan het bed gekluisterd zijn. Ze wantrouwt Willie Wonka en scheldt hem daarom vaak uit (ze noemt hem bijvoorbeeld *misselijke makreef*).

de **grootouders**
Je grootouders zijn de ouders van je vader en je moeder. Alle vier de grootouders van Sjakie Stevens slapen in hetzelfde bed. Ze komen nooit uit bed omdat ze zo oud en moe zijn.
Opa Jakob was de oudste van alle grootouders. Hij was zesennegentig en een halfjaar oud, en dat is wel zo ongeveer het oudst wat een mens worden kan. – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

de **grootvader** (twee grootvaders)
Je grootvader is de vader van jouw vader of moeder.
De kleine Sjakie zat heel stil op de rand van het bed en staarde naar zijn grootvader. (...) 'Is het heus waar,' vroeg hij, 'of houdt u mij voor de gek?' – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

SPRANKELENDE SYNONIEMEN Afhankelijk van de streek waar je woont, kun je bijvoorbeeld ook zeggen: *bompa, grootpa, opa* of *pake*.

Grootvader Jakob (SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK & SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT)
Grootvader Jakob is de oudste grootouder van Sjakie. Hij is zesennegentig en een halfjaar, maar sprankelt nog steeds. Hij vindt het heel leuk om Sjakie verhalen te vertellen over Willie Wonka en de chocoladefabriek.

Grootvader Willem (SJAKIE EN DE CHOCOLADE-FABRIEK & SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT)
Grootvader Willem is een van Sjakies grootouders die aan het bed gekluisterd zijn. Hij is getrouwd met grootmoeder Willemina en is de vader van mevrouw Stevens.

de **grot** (twee grotten)
Een grot is een holle ruimte in een berg. Reuzen en Wolkenmannen wonen in grotten, en heel vroeger deden **mensbaksels** dat ook. De GVR heeft een geheime grot waarin hij zijn glazen potten met dromen bewaart.
Zodra hij binnen was stond hij stil, draaide zich om en rolde de grote steen weer op zijn plaats, zodat de ingang van zijn geheime grot van buitenaf onzichtbaar was. – DE GVR

Grote Dode Boom
De Grote Dode Boom is een kale boom in de tuin van meneer en mevrouw Griezel. Meneer Griezel smeert één keer in de week de bovenkant van de takken in met Muurvast-kleeflijm om vogels te vangen. De onwetende vogeltjes die hij daarmee vangt, eindigen in een vogelpastei.

Grote glazen lift (SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT)
De grote glazen lift is een vliegende lift die Willie Wonka gebruikt om mee naar zijn chocoladefabriek te gaan. Door een fout komt de lift in een baan rond de aarde terecht met Willie Wonka en Sjakie en zijn familie aan boord.

het **grotemenzenboek** (twee grotemenzenboeken)
Een grotemenzenboek is een boek waarvoor grote mensen jou te jong vinden.
'Maar staat u er dan niet versted van,' vroeg juffrouw Engel, 'dat een klein meisje van vijf dikke grotemenzenboeken leest van Dickens en Hemingway?' – MATILDA

gruttig
Gruttig is piepklein. De andere reuzen noemen de GVR gruttig, omdat hij veel kleiner is dan zij.
'Scharrig klein minkeltje!' schreeuwden ze. 'Miezerig klein mormel! Dwerkelijk klein dreumesje! Gruttige kleine garnaal!' – DE GVR

WIST JE DAT? Het woord *gruttig* komt van *grut* 'allerlei waardeloze kleinigheden, of kleine kinderen'.

Roald Dahl noemde zijn Noorse grootouders *bestemama* en *bestepapa*.

ZOEK HET OP! Kijk bij **klein** voor meer woorden om gruttige reuzen en **mensbaksels** te beschrijven.

gruwelijk

Gruwelijk betekent: heel erg akelig.

'O ja!' zei de GVR, 'maar denkt erom nooit deze grot uitpieperdepiepen zonder dat ik bij je is, of je zult gruwelijk aan je eind komen.' – DE GVR

Husselen met woorden

Gruwelijk is een *verhaspeling*. De GVR haalt twee woorden door elkaar: *gruwelijk* en *lelijk*. Bij **husseltaal** vind je meer voorbeelden van zulke verhaspelingen.

de gruzelementen

Aan of in gruzelementen betekent: helemaal kapot, in kleine stukjes.

Het gerucht ging dat het een enorme bom was die door een ander land op hen af was gestuurd om de hele stad in gruzelementen te gooien. – DE REUZENPERZIK

WIST JE DAT? Het woord *gruzelementen* komt van *gruizel* 'klein brokje, scherfje'.

ZOEK HET OP! Bij **babbelementje** lees je meer over woorden met het achtervoegsel *-ement*.

de gulheid

Gulheid is het gul-zijn. Iemand die gul is, geeft gemakkelijk iets weg.

'Deze verrukkelijke maaltijd, vrienden,' ging hij verder, 'danken wij aan de gulheid van de heren Bolus, Bits en Biet.' – DE FANTASTISCHE MENEER VOS

gulzig

Je bent gulzig als je snel veel eet of drinkt.

Sjachie kon niet ophouden. Hij ging gulzig door met eten. In een halve minuut was het hele ding in zijn keelgat verdwenen. – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

de gumglotter (twee gumglotters)

De gumglotter is verrukkelijk snoep dat je in de Zoete Inval kunt kopen.

Er waren nisjnobbelers en gumglotters en (...) dan nog al die fantastische lekkere dingen van de grote Wonka-fabriek zelf. – DE GIRAFFE, DE PELI EN IK

ZOEK HET OP! Andere exotische snoepjes om van te watertanden zijn **gomkwispels** en **pepermuntjubes**.

gutsen (gutste, heeft gegutst)

Gutsen is: met grote hoeveelheden neerstorten of wegstromen.

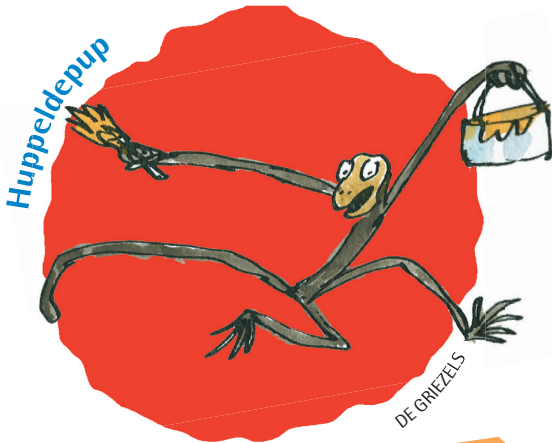
En aldoor kwam het water bulderend omlaag gutsen, brullend en bruisend en klaterend. – DE REUZENPERZIK

GVR (DE GVR & DAANTJE, DE WERELDKAMPIOEN)

De Grote Vriendelijke Reus, of de GVR, is de enige reus in Reuzenland die niet op **mensbaksels** jaagt om die op te peuzelen. Hij vangt dromen die hij in glazen potten bewaart. Later blaast hij die dromen door zijn magische **droomblazer** in de oren van slapende kinderen.

Hh

handtas Heksellentie hijgen

hoornsnoskonkel huppelen

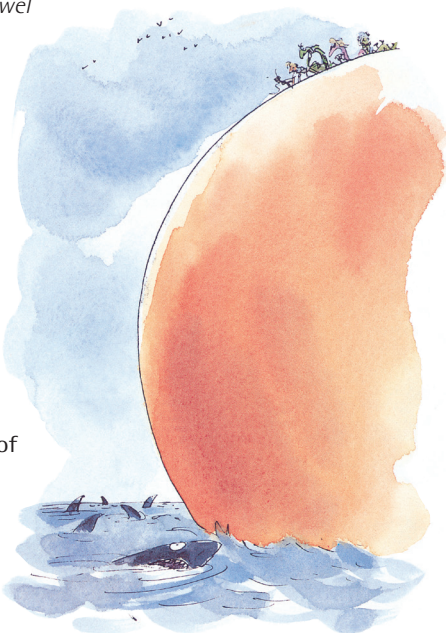
de **haai** (twee haaien)

Een haai is een grote vis die in zee leeft. Haaien hebben een grote bek met veel scherpe tanden. Ze eten andere vissen.

Langzaam, bijna lui, opende de haai zijn bek (die zo groot was dat hij er wel een kinderwagen mee had kunnen verzwelgen) en deed een uitval naar de perzik. – DE REUZENPERZIK

de **haak**

(twee haken)
Een haak is een stuk metaal, hout of plastic. Haken zijn zo gebogen, dat je er iets aan kunt ophangen

(bijvoorbeeld reuzen) of er iets mee kunt vangen (bijvoorbeeld vis).

De GVR maakte de haken aan de kettingen van de reuzen vast, een haak bij de benen en de andere bij de armen. – DE GVR

de **haan** (twee hanen)

Een haan is een mannetjeskip.

Het lijf van de haan was hetzelfde gebleven, maar zijn nek was nu zo'n twee meter lang. – JORIS EN DE GEHEIMZINNIGE TOVERDRANK

het **haar**

Haar is wat op je hoofd groeit en op sommige andere plekken, en op het lichaam van veel dieren.

Wat lopen er tegenwoordig toch veel mannen rond met haar op hun gezicht. Wanneer een man zijn hele gezicht dicht laat groeien, kun je niet meer zien hoe hij eruitziet. – DE GRIEZELS

de **haardos** (twee haardossen)

Een haardos is het haar op je hoofd.

Meneer Wurmhouts mooie zwarte haardos had nu de vuile zilveren kleur van de maillot van een koorddanseres die het hele circusseizoen nog niet gewassen is. – MATILDA

de **haarlotion** (twee haarlotions; je zegt: haarloosjon)

Haarlotion is een vloeistof waarmee je je haar verzorgt. *Meneer Wurmhout hield zijn haar glanzend en stevig (...) door er elke ochtend grote hoeveelheden in terijven van een spul dat 'Violenolie haarlotion' heette. – MATILDA*

de **haartoffee** (twee haartoffees)

Een haartoffee is een van de nieuwste uitvindingen van Willie Wonka. Het haar op je hoofd en kin gaat er heel snel van groeien (wat fijn zou zijn voor kale heksen, maar die weten dat niet).

'Dat is haartoffee!' riep meneer Wonka. 'Je hoeft er maar een heel klein beetje van te eten en na precies een halfuur begint een splinternieuwe, weelderige bos dik zijdeachtig haar te groeien over je hele hoofd.' – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

de **haast**

Als je haast hebt, heb je weinig tijd. Daarom moet je iets snel doen.

'We hebben haast, begrijp dat dan toch! Die verschrikkelijke Griezels kunnen elk moment terugkomen en dit keer hebben ze geweren!' – DE GRIEZELS

RINKELEND RIJM Maak vlug een gedicht met *raast*.

zich **haasten** (haastte zich, heeft zich gehaast)

Je haasten is: iets snel doen omdat je weinig tijd hebt.

Meneer Wonka haastte zich naar voren en legde zijn hand zachtjes op de schouders van mevrouw Teevee. 'We zullen er maar het beste van hopen,' zei hij. – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

de **hagedis** (twee hagedissen)

Een hagedis is een klein reptiel met een lange staart en een huid met kleine schubben.

'Krokodillentongen!' riep hij. 'Duizend lange, glibberige krokodillentongen, twintig dagen en nachten lang gekookt in de schedel van een dode heks, samen met de ogen van een hagedis!' – DE REUZENPERZIK

de **hagelsteen** (twee hagelstenen)

Een hagelsteen is een klein klompje ijs. Wolkenmannen gooien hagelstenen als hagel naar beneden.

'Het zijn hagelstenen!' fluisterde James opgewonden. 'Ze hebben hagelstenen gemaakt en die gooien ze nu naar de mensen beneden op aarde!' – DE REUZENPERZIK

haken (haakte, heeft gehaakt)

Als je iets aan iets anders haakt, maak je het aan elkaar vast. Het is een gevaarlijk teken als Drochten een ketting haken.

En nu haakten al die haken zich aan elkaar vast tot een lange ketting. Duizend Drochten hielden zich allemaal aan elkaar vast tot ze een ketting vormden van een kilometer lang. – SJAKIE EN DE GROTE GLAZEN LIFT

hakken (hakte, heeft gehakt)

Hakken betekent: met een bijl op iets slaan om het in stukken te verdelen.

Hij raapte de bijl op en stond net op het punt weer te gaan hakken, toen hij achter zich een kreet hoorde die hem deed omkijken. – DE REUZENPERZIK

Hakker (MATILDA)

Hakker is de pratende papegaai van Fred, een vriendje van Matilda. Matilda leent de papegaai voor een nachtje om haar onbenullige ouders een loer te draaien.

WIST JE DAT? Hakker heet in het Engels *Chopper*, en zo heette de hond van Roald Dahl.

de **hal** (twee hallen)

Een hal is een grote ruimte met een dak erboven. De fabriek van Willie Wonka heeft een heleboel hallen: de nogahal, de bonbonhal, de vruchtensaphal en natuurlijk de CHOCOLADEHAL, die ook wel *chocoladekamer* wordt genoemd.

'De hallen die we gaan zien zijn enorm. Ze zijn groter dan voetbalvelden! Geen gebouw in de hele wereld zou groot genoeg zijn om ze allemaal onder te brengen!' – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

halen (haalde, heeft gehaald)

Als je iemand of

iets haalt, ga je ernaartoe en neem je die persoon of dat ding mee terug.

Elke vogel scheen precies te weten welke Minpin hij kwam halen en elke Minpin wist precies welke vogel hij of zij voor die morgen had besteld. – DE MINPINS

RINKELEND RIJM Maak eens een gedicht met *balen*.

half

1 Een half brood is de helft van een heel brood. Een halve minuut is de helft van een hele minuut.

'Wat is dat in 's hemelsnaam?' vroeg James. 'Het is een brug!' 'Het is een hele grote halve hoepel!' 'Het is een reusachtig hoefijzer dat ondersteboven staat!' – DE REUZENPERZIK

2 Als je iets half hebt opgegeten, heb je het maar voor de helft opgegeten (waarschijnlijk omdat het walgelijk smaakt).

Plotseling pakte de Bloedbottelaar de half opgegeten snoskommer beet. (...) 'Dus dit is de walgerige, rotzame groenste die jij eet,' donderde de Bloedbottelaar. – DE GVR

halfgaar

Halfgaar is: dom. Dus een halfgare hansworst (en anders wel een hersenloze ezelskop) is iemand die niet heel slim is. De Opperheks spreekt *halfgaar* uit als *halfkaar*.

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

het **handvat** (twee handvatten)

Aan een handvat kun je iets vastpakken.
De Hertog (...) trok het handvat van zijn wandelstok omhoog en uit de holte in de stok kwam een lange dunne glanzende degen tevoorschijn. – DE GIRAFFE, DE PELI EN IK

hangen (hing, heeft gehangen)

1 Als een ding aan iets hangt, zit het er aan de bovenkant aan vast. Het raakt de grond niet.
Beneden de waterval (...) hingen grote glazen pijpen, die van ergens heel hoog uit het plafond kwamen, in de rivier. – SJAKIE EN DE CHOCOLADEFABRIEK

2 Als je iets (bijvoorbeeld een gevangen reus) aan iets hangt, maak je het daar aan de bovenkant aan vast, zodat het de grond niet raakt.

'Hij hoeft er ook niet in,' zei de GVR. 'Je hangt hem onder aan de buik van de helepoeper en draagt hem als een portedo.' – DE GVR

3 Als iets blijft hangen, blijft het ergens aan vastzitten.
In haren blijft van alles hangen, vooral eten. Spul zoals jus glijdt tussen het haar en blijft daar plakken. – DE GRIEZELS

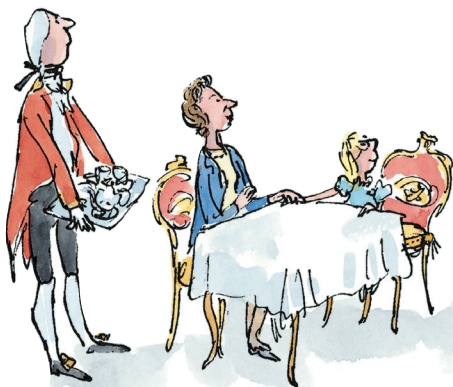
de **hangmat** (twee hangmatten)

Een hangmat is een net of stuk stof dat je ophangt om in te liggen. Juffrouw Spin spint zachte hangmatten van zijde.

James kroop in zijn eigen hangmat – en o, wat was die zacht en aangenaam vergeleken bij de harde, kale planken waarop hij thuis altijd had moeten slapen van zijn tantes. – DE REUZENPERZIK

het **hapje** (twee hapjes)

Een hapje is eten dat je in één keer in je mond kunt stoppen. Voor reuzen is een hapje dus zo veel **mensbaksels** als hij in één keer kan opschrokken.

'Dat wast maar een pritselig klein hapje,' zei de GVR. 'Hebt u soms nog meer van dit smakkelbare voersel in de kast staan, Majestein?' – DE GVR

happen (hapte, heeft gehapt)

Als een dier naar je hapt, probeert het je te bijten.
Bliksemsnel verhief de krokodil zich op zijn achterpoten en hapte met zijn kaken naar de Rolmopsvogel. – DE REUZENKROKODIL

hardop

Als je iets hardop zegt, gebruik je je stem, zodat anderen kunnen horen wat je zegt.
Heel langzaam, nu en dan struikelend over de vreemde woorden, las mevrouw Zilver de hele boodschap in schildpadtaal hardop voor. – IEORG IDUR

ROALD DAHL

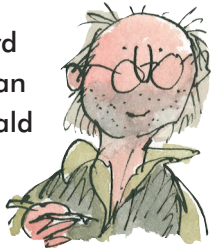
(13 september 1916 – 23 november 1990) was een spion, jachtvlieger, chocoladekenner en medisch uitvinder. Hij

was ook de schrijver van *Sjakie en de chocoladefabriek*, *Matilda*, *De GVR* en nog veel meer briljante verhalen.

Deze meesterverteller blijft de nummer 1 van de wereld. Roald Dahl was een geboren taalkunstenaar: hij bedacht met het grootste plezier nieuwe woorden, leende woorden uit vreemde talen, paste de grammaticaregels aan en voegde woorden samen om zo zijn personages en verhalen tot leven te laten komen. De taal en het werk van Roald Dahl blijven tot op de dag van vandaag lezers van alle leeftijden inspireren.

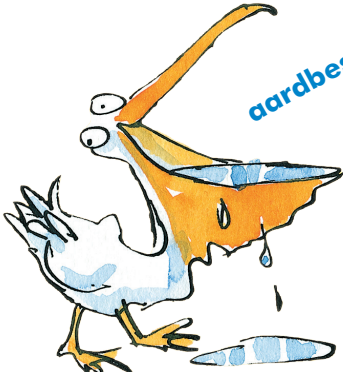
QUENTIN BLAKE

(16 december 1932) werd beroemd als illustrator van de kinderboeken van Roald Dahl, met wie hij vanaf 1977 samenwerkte. Hij won de prestigieuze

internationale Bologna Ragazzi Prijs en de H.C. Andersen Award, de allerhoogste internationale onderscheiding voor illustratoren.

aardbes, aardig, brontosmoes, buurman, chips, dwaastaal

Kinderen en andere mensbaksels opgelet:
dit is niet zomaar een woordenboek!

Dit is het enige echte **ROALD DAHL WOORDENBOEK**,
boordevol fantabuleuze woorden van de beste
kinderboekenschrijver ter wereld.

In dit boek vind je werkelijk alle **gewone** én **buitengebruikelijke** woorden (denk maar aan **snoskommer**, **flitspoppen** of **gezwamstraald**) van Roald Dahl, met vrolijke voorbeeldzinnen uit klassiekers als *Matilda*, *Sjakie* en *de chocoladefabriek* en *De GVR*.

Bovendien kom je in dit woordenboek alle figuren tegen die een onvergetelijke rol spelen in de wereld van Roald Dahl, zoals juffrouw Engel, meneer en mevrouw Griezel, rookspuwende rapschranzers en Willie Wonka!

In dit kleurrijk geïllustreerde boek valt ook veel te lezen en te leren over waar woorden nou eigenlijk vandaan komen – én je wordt uitgenodigd om zelf met taal te spelen.

- Met alle **gewone** en **buitengebruikelijke** woorden van Roald Dahl
- Bij ieder woord een bijpassende voorbeeldzin uit een Roald Dahl-kinderboek
- Met de beroemde tekeningen van Quentin Blake in kleur
- Met heel veel leuke woordweetjes en andere grifflgave extra's
- Voor kinderen vanaf 8 jaar en grote mensen die dol zijn op Roald Dahl

Duik in de wereld van Roald Dahl!

